

Jaar van de Boerderij

Boerderijen zijn de beeldbepalers van het platteland. In het Jaar van de Boerderij haalt Naober in elk nummer één bijzonder exemplaar naar voren en laat de bewoners aan het woord. Dit keer Het Bosmanshuis bij Vorden, met Gert en Gerrie Harmsen als 'boerenbewoners'.

Pronkstuk voor

Het Bosmanshuis is veel meer dan een fraaie, oude boerderij. Nog niet eens zo heel lang geleden deed het voorhuis in de middenbeuk dienst als gelagkamer, waar de bezoekers een borrel en een sigaar konden krijgen. 'Uitspanning met vergunning' meldt een advertentie uit die dagen. Met veel gevoel voor historie is het pand nu als boerderij in gebruik.

Tekst: Hans Siemes
Foto's: Hans Menop

de kasteelheer

De Baakseweg naar het Bosmanshuis is een plaatje. Een prachtige, brede beukenlaan met aan de rechterkant kasteel Hackfort met de Hackfortsebeek en daar tegenover, aan de andere kant van de weg, een markante boerderij. Veel groter en deftiger dan de andere boerderijen op het landgoed en als enige voorzien van een dwars voorhuis dat uitkijkt op Hackfort. Als kasteelheer wilde je kennelijk een pronkstuk voor de deur om op uit te kijken. En dan wilde je ook de mooiste kant zien.

Schouw met sierkachel

Door een statige voordeur gaat het binnen via een brede gang links naar een grote kamer. Met 6 bij 6 meter veel groter en hoger dan de gebruikelijke 'mooie kamer' in een boerderij. Het is alsof de tijd hier een poosje heeft stilgestaan. Het interieur ademt de sfeer van vroeger met een groen balken plafond, oude lampen, oude prenten en antieke kasten, waarvan het grote wortelnoten kabinet met kaststel de mooiste is. In de

muur de deuren van wat vroeger twee bedsteden waren, in het midden gescheiden door een half achter glas ingebouwde drankkast. De blik trekt direct naar de grote schouw – gesloopt in menige boerderij, maar hier gelukkig bewaard gebleven – met daarin een sierlijke ijzeren sierkachel met daarachter even sierlijke haardplaten en tegelwerk met onder meer bruine schildpadtegeltjes. Aan de kachel is een vakman te pas gekomen. Waarschijnlijk van Franse origine en daterend uit eind 1800. De ouders van Gerrie Harmsen-Rietman hebben de kachel en de bijbehorende lamp gekocht uit de bezittingen van de freule van het kasteel. Het vuur brandt behaaglijk. De 'rullekes' bij de koffie doen de rest. Warm gevoel voor traditie.

"We proberen alles zo authentiek mogelijk te houden", geven Gert (59) en Gerrie (55) Harmsen hun intenties weer. Zowel aan de buiten- als aan de binnenkant. "Een oude boerderij heeft geschiedenis. Een verhaal dat vertelt waarom dingen zo zijn zoals ze zijn. Hoe mensen leefden. Het is iets wat je aan een

De schouw met daarin de fraaie kachel en daarachter een grote haardplaat, met een voorstelling van de blijde boodschap aan Maria. Deze is van rond 1670-1675.

In de aangrenzende kamer is eveneens een schouw met kachel aanwezig.

Kenmerken van het Bosmanshuis

Boerderij: Het Bosmanshuis, een hallenhuis met dwars voorhuis.

Waar: Even buiten Vorden, op het landgoed Hackfort.

Ouderdom: waarschijnlijk 350 jaar oud. Herbouwd in de huidige staat in 1881.

Status: Rijksmonument, eigendom van de Vereniging Natuurmonumenten, die de boerderij verpacht.

Bewoners: Gert en Gerrie Harmsen

Bedrijf: veehouderij met 75 melkkoeien, 3 dressuurpaarden, 4 Haflingers, 45 ha landbouwgrond en 10 ha natuurgrond.

volgende generatie kunt doorgeven." Om het oude weer in beeld te brengen, sloopte Gert Harmsen het nieuwerwetse plafond, zodat de originele balken weer in het zicht kwamen, geschilderd in een oud-groene kleur.

Modern comfort

Het is niet zo dat ze er een klein openluchtmuseum van maken, waar de tijd stil is blijven staan. Er moet ook plaats zijn voor modern comfort. De kunst is om het verleden in tact te laten waar het kan en het hedendaagse erin te vlechten waar het moet. Daarom geen 'huuske', maar een eigentijds toilet. Geen potkachel om op te koken, maar een modern fornuis. Waar het kan laten ze echter het originele overeind. Zoals de prachtige schouw in de kamer. En ergeren ze zich als een stukje 'oud' niet natuurgetrouw wordt hersteld, zoals met de pomp buiten is gebeurd.

Toonaangevend

Het dwarshuis is rietgedekt. De stallen halfriet en de onderzijde met pannen. Dat zijn de duurdere blauwe pannen, want die werden in tegenstelling tot de rode tweemaal (daardoor dus duurder) gebakken, weet Gert Harmsen die zich graag in die stukjes historie verdiept. Zo weet hij ook dat het Bosmanshuis

een rol heeft gespeeld in de rundveefokkerij rond Vorden. Boeren uit de omgeving kwamen met hun tochtige koe over de weg naar de stierenhouderij om haar te laten dekken door een fokstier. Ook een teken dat het hier om een toonaangevende boerderij uit de buurt ging. Tot 1981 bleef dit gebruik in tact. Nu doen de 'motorbollen' van de KI dit werk. Dat de boerderij een vooraanstaande rol speelde op het landgoed komt ook tot uiting in het feit dat de jachtpartij van de baron altijd in de gelagkamer werd beklonken en de houtverkoop van Hackfort op de deel van de boerderij plaats vond. "Het was een hele eer dat zij (Gerries ouders) van de ene pachtboerderij naar deze boerderij mochten verhuizen (in 1957, red.)", weet Gerrie Harmsen. Het was een flink bedrijf met toen 33 hectare grond, twee keer zoveel als gemiddeld. Haar man, afkomstig van een boerderij in Hengelo, trouwde er later bij in.

Prachtig om te wonen

"We zijn er trots op dat we hier mogen wonen. Het is een prachtige plek om te leven. Dat besef je pas goed als je een weekje in het buitenland bent geweest. Als je terugkomt, merk je extra hoe bijzonder het hier is. Wij zijn geen wereldreizigers en hoeven niet zo nodig naar een grote stad. Laat ons hier maar genieten van de omgeving." "Iedere boer die er anders

Een boerderij heeft een geschiedenis die je aan een volgende generatie kunt meegeven

over denkt”, vult Gert Harmsen aan, “moet maar eens een weekje in de stad gaan wonen. Dan pas merk je hoe bevoorrecht je bent om te kunnen wonen en werken op het platteland in en bij de natuur.”

Historie vanaf 1663

Het verhaal gaat terug naar 1663 als ene Jan in den Busch in het ‘verpondingscohier’ (een soort belastingregister) wordt vermeld. Dat duidt erop dat er al iemand in het bos bij Hackfort woonde en leefde in een huis of een boerderij. In 1702 komt voor het eerst de naam Bosmanshuis in de papieren voor. De eerste boerderij heeft op een plek verderop gestaan, om naderhand als dwarshuisboerderij verder te gaan. Op de fundamenten daarvan vond in 1881 een grootscheepse herbouw en uitbreiding plaats. Een gedenksteen met het opschrift ‘B.F.W. Baron van Westerholt tot Hackfort 1881’ herinnert er aan. In de kwam een gelagkamer. Het is niet bekend of de eerdere boerderij ook al zo’n café-voorziening had.

Gelagkamer

Een gelagkamer in een boerderij is niet bijzonder. Die zijn er veel meer geweest. Pleisterplaatsen voor de buurt en voor degenen die onderweg waren. Het is moeilijk voor te stellen hoe het er uit heeft gezien, want het geheel is nu echt als een boerenkamer ingericht. Er waren tafels en stoelen voor zo’n 20 gasten. Een grote tafel diende als bar. De drank stond in de glazen kast. Tot 1981 heeft de uitspanning dienst gedaan onder de naam Uitspanning Tjoonk.

Gerrie Harmsen heeft nog de diploma’s behaald om de horecagelegenheid voort te zetten. Met drie kinderen en een flink melkveebedrijf doe je dat echter niet. De horecabestemming zit er nog steeds op. Het café kan morgen zo weer open, maar dat zal niet gebeuren. Overigens hield kasteelheer Baron van Westerholt de belangen van zijn burens destijds goed in de gaten. Nadat twee jonge loodgieters in 1950 een moeilijke klus op het dak van de toren hadden geklaard, gaf hij hen een fooi van 1 gulden. Daar zat wel de voorwaarde aan vast dat ze het geld moesten besteden in het Bosmanshuis. Verplichte winkelnering! De oudste (en zwaarste) zette het geld om in een paar borrels en een sigaar, de jongste, een boerenzoon van amper zestien, hield het op een paar repen chocola.

Los Hoes in Hengelo

In de ‘oude’ gelagkamer vertellen Gert en Gerrie Harmsen dat hun zoon Egbert, die nu nog op een bedrijf in Drenthe boert, binnen afzienbare tijd de nieuwe pachter van het Bosmanshuis wordt. Zelf hebben ze inmiddels in Hengelo G. het oude boerderijtje Groot Sessink gekocht. Het is de bedoeling dat zoveel mogelijk in oude staat te herstellen. In een muur staat het jaartal 1840 vermeld, maar Gert Harmsen weet zo goed als zeker dat het vele eeuwen ouder is. Dat laat de bouwwijze zien. Het kan maar zo dat het oorspronkelijk een ‘los hoes’ is geweest, waar bewoners en vee in één ruimte leefden. Het fascineert ze. De liefde voor oude boerderijen blijft hen ook op de nieuwe plek bezig houden.

*Midden:
De vroegere gelagkamer met bedsteden en een kast voor het glaswerk en de drank.*

*Boven:
Gerrie en Gert Harmsen, houden het Bosmanshuis in oude stijl.*

*Onder:
In veel boerderijen is de schouw eruit gesloopt. De bewoners hebben hem hier volledig in tact gelaten.*